



Cinsellik konuşma zamanı!

“Peter’in gey olduğunu duymuş muydun?”

Konular	Sağlık, Ayrımcılık ve Yabancı düşmanlığı, Cinsiyet eşitliği
Zorluk	Düzy 4
Grup büyüklüğü	10+
Süre	60 dakika
Genel bakış	Bu etkinlik homofobi (homoseksüellere yönelik nefret ya da korku) de dahil olmak üzere cinsellikle ilgili tutum ve davranışları ele alır. Bunun için “balık tası” tekniği kullanılır.
İlgili haklar	<ul style="list-style-type: none">• Evlenme ve aile kurma hakkı• Ayrımcılığa maruz kalmama hakkı ve eşit muamele görme hakkı• İfade ve örgütlenme hakları
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none">• Homoseksüellik de dahil olmak üzere cinsellikle ilgili hakları ve konuları ele almak• Bu konularla ilgili görüş ifade etmek üzere bireylerin özgüvenini geliştirmek• Hoşgörü ve empati duygularını geliştirmek
Materyal	<ul style="list-style-type: none">• 3 sandalye• 2 kolaylaştırıcı• Katılımcıların rahatça hareket etmeleri için uygun mekân• Kâğıtlı tahta ya da yazı tahtası, markörler• Küçük kâğıt şeritler, tükenmez kalem• Bir şapka
Hazırlık	<ul style="list-style-type: none">• Birçok toplulukta cinselliğin hassas bir konu olduğunu aklınızdan çıkarmayın. Bu sebeple, etkinliğin yöntemini ya da konusunu –ya da ikisini birden– şartlara uyarlamaya hazırlıklı olun!• Cinsellik hakkında –heteroseksüel, homoseksüel, biseksüel ya da transseksüel erkek ve kadın– konuşmaktan çekinmeyen birkaç kişiyi belirleyin

Yönerge

1. Sahneyi hazırlayın. Birçok insan tarafından cinsellik mahrem bir mesele olarak algılsa da cinsel yönelimden ötürü ayrımcılık görmemek temel bir insan hakkıdır ve birçok Avrupa ülkesinde bu hak yasalarla korunmaktadır. Bu etkinlik cinsellik ve homoseksüellik ile ilgili tutum ve davranışları inceleme fırsatı sunar. Cinsellikleri hakkında açıkça konuşan ünlü kişiler üzerine bir beyin fırtınası yaparak çalışmaya başlayın.
2. Kâğıt şeritleri ve tükenmez kalemleri dağıtın. Ardından insanlara homoseksüellik ya da genel olarak cinsellikle ilgili akıllarına takılan herhangi bir soruyu kâğıt şeritlere yazmalarını söyleyin. Sorular daha sonra şapkanın içine atılsın. Soruyu soran kişi adını kâğıda yazmasın; yani sorular isimsiz olsun.
3. Bu etkinliğin cinsellik, özellikle de homoseksüellik ile ilgili tutum ve davranışlarla ilgili ol-



duğunu aktarın. Herkes kendi görüşünü –geleneksel olsun ya da olmasın, ister tartışmalı ister toplumsal normlara meydan okuyan nitelikte olsun– ifade etme konusunda kendini özgür hissetmeli. Katılımcılar –alay edilme ya da aşağılanma korkusu yaşamadan– katıldıkları ya da katılmadıkları bakış açılarını dile getirmeliler.

4. Üç sandalyeyi grubun önüne yarım daire şeklinde yerleştirin. Bu sandalyeler “balık tası” içindeki üç konuşmacı için. Grubun kalan diğer kısmı ise gözlemci olacak.
5. “Balık tası”nda yapılan sohbete, size katılması için iki gönüllüyü davet edeceğinizi anlatın. Bir kişi istediği noktada sohbete katılabilir, fakat herhangi bir zaman diliminde tasta sadece üç balığa yer olduğu için yeni katılacak kişi için bir balığın tasta çıkması gerekir. Sohbete katılmak isteyen kişi ileri çıkmalı ve “konuşmacılar”dan birinin omzuna hafifçe dokunmalı. Böylelikle iki kişi yer değiştirmeli ve ilk baştaki “konuşmacı”, gözlemciye dönüşmeli.
6. Öne çıkıp fikirlerini ifade etmeleri için gruptakileri cesaretlendirin. Sadece kendi fikirlerini değil, başkalarına ait farklı fikirleri de dile getirebilmeliler. Bu yolla, tartışmalı, “siyasi olarak yanlış”, ya da hayal bile edilemeyen bakış açıları enine boyuna tartışılabilir, konular farklı birçok açıdan detaylıca konuşulabilir.
7. Gruptaki bireylere yönelik olarak saldırgan ya da yaralayıcı yorumlara izin verilmemelidir.
8. Bir gönüllünün şapkadaki bir soru çekmesini ve bunu tartışmaya başlamasını söyleyin. Tartışma insanlar konuyu tüketene ve tüm noktalar ele alınana kadar devam etsin.
9. Daha sonra üç gönüllünün farklı bir soruyu tartışmasını ve yukarıda anlatılan kurallarla yeni bir konuşma turuna başlanmasını isteyin.
10. Süreniz elverdiği kadar ve grubunuzun ilgisi sürdüğü sürece tartışın. Değerlendirme bölümüne geçmeden önce, katılımcıların “balık tası”ndan çıkabilmeleri için kısa bir mola verin. Tartışma hararetlendiyse ve fikir uyuşmazlığı meydana çıktıysa böyle bir ara vermek yerinde olacaktır.

Bilgilendirme ve değerlendirme

“Balık tası”nın içinde ve dışında olmanın katılımcılara kendilerini nasıl hissettirdiğini sorarak etkinliği gözden geçirmeye başlayın. Ardından, ifade edilen farklı görüşler hakkında konuşun; son olarak grubun bu etkinlikten neler öğrendiğini tartışın:

- İfade edilen herhangi bir bakış açısı herhangi bir kişinin sarsılmasına ya da şaşırmasına neden oldu mu? Hangisi? Neden?
- Yaşadığınız toplulukta, insanlar genellikle cinsellik hakkında ne kadar açık fikirlidir?
- Bazı gruplar diğerlerinden daha mı açık? Neden?
- Cinselliğimizi belli kalıplara sokan etkenler hangileridir?
- İnsanlar cinsellik ile ilgili değerleri nereden edinirler?
- Katılımcıların cinsellikle ilgili tutumları anne-babalarından ya da büyükanne ve büyükbabalarından farklı mıdır? Eğer öyle ise farklar nedir? Neden?
- Bazı ülkelerde, kanunlar ve toplumsal baskı, bireyin insan hakları ile –saygı görme ve onur hakkı, kendi tercih ettiği insana aşık olma hakkı, özgürce evlenme hakkı vs.– uyumsuzluk içinde gibidir. Bu tür uyumsuzluklar nasıl çözülür?

Kolaylaştırıcılar için ipuçları

Birlikte çalıştığınız grubun sosyal ortamının farkında olun ve etkinliği bu duruma göre uyarlamaya çalışın. Bu etkinliğin amacı katılımcıların kendi cinsellikleri ve toplumsal normlar üzerine dü-



şünmelerine yardımcı olmak, kendi bakış açılarını ifade etmek için ihtiyaç duydukları özgüvene kavuşmaları için onları cesaretlendirmektir. Gruptakiler, kendi görüşlerini ifade ederken aynı zamanda farklı görüşteki insanlara karşı da hoşgörülü olmayı öğrenirler. Amaç, herhangi bir bakış açısı konusunda birinin diğerlerini ikna etmesi ya da bir fikir birliğine varmak değildir.

Etkinliği yürütmeye başlamadan önce cinsiyet, ayrımcılık ve yabancı düşmanlığı ile ilgili arka plan bilgisini okuyarak hazırlanmanızı öneririz. Ne tür konuların gündeme gelebileceğini düşünün. Sıklıkla sorulan sorular ya da gündeme getirilen konular şunlar olabilir:

- Homoseksüellik nedir?
- Heteroseksüel, gey, lezbiyen, biseksüel, transseksüel kişiler arasındaki farklar nelerdir?
- Homoseksüellik bir hastalık mıdır?
- İnsanlar nasıl gey ya da lezbiyen olurlar?
- AİDS riski nedir?
- Bazı ülkelerde homoseksüellik kabul edilmekte ve geyler birbirleriyle evlenebilmektedirler; başka ülkelerde ise bu durum ölüm cezası ile sonuçlanmaktadır.
- Homoseksüeller nasıl seks yapar?

Kolaylaştırıcı olarak kendiniz, aileniz ve diğerlerinin hakları ile ilgili değer ve inançlarınızı gözden geçirmeniz önemlidir. Bu değer ve inançların; yaptığınız ve söylediğiniz her şeye, hatta yapmadıklarınız ve söylemediklerinize de yansıtacağını unutmayın. Kendi değer ve önyargılarınızın farkında olmanız ve bu değerlerin kaynağının ne olduğunu kavramanız hayati önem taşımaktadır. Bunu yapabildiğiniz sürece katılımcılar da kendi değerlerinin kökenlerini kavrayabilirler.

Cinsel tercihlerini ya da cinsellikle ilgili konuları açıkça dile getiren ünlüler üzerine beyin fırtınası yapmaktaki amaç, katılımcıları cinselliği açıklık ve rahatlıkla konuşmaya özendirmeaktır. Beyin fırtınasının bir diğer faydası ise gey, lezbiyen, homoseksüel, heteroseksüel, biseksüel ve transseksüel gibi kavramları açıklığa kavuşturmadır (Sayfa 339'daki arka plan bilgisine bakın).

Etkinlikte kullanılan genel ses tonunun belirlenmesindeki rolünüz önemlidir. İki kolaylaştırıcı olarak çalışmanız ve her ikinizin de konuşmacı olarak başlaması yerinde olacaktır. Örneğin, biriniz "Duydun mu, Peter gey olduğunu açıklamış?" diyerek başlayabilir, diğeriniz "Hayır, hiç aklıma gelmezdi; demek istediğim, hiç geye benzemiyor ki" diyerek karşılık verebilir. Bu yöntemle, aranızda geçen sohbetin ortak bir arkadaş hakkında ve "yakın çevre"ye ilişkin olduğunun ve teorik bir münazara olmadığına sinyallerini vermiş olursunuz. Bunu yapmak aynı zamanda, katılımcıların homoseksüellik hakkındaki bilgi birikimleri ve tavırları üzerine bir tartışma başlatılmasına yardımcı olacaktır.

Umarız, gözlemcilerden biri hemen yerinize geçmek isteyecek, sizin yerinize katılımcılar tartışmayı devam ettireceklerdir. Yine de, tartışmayı bir gözlemci olarak takip edip birkaç kez daha konuşmacı olma şansınızı elinizde bulundurun. Bu sayede tartışmayı sağduyulu bir şekilde yönlendirebilirsiniz. Bu, hem tartışmanın yeni açılımlar kazanması hem de kurallara uymayan bir kişiyi kibar bir şekilde tartışmadan uzaklaştırma olanağı sağlayacaktır.

Dilerseniz, belli bir görüşün sadece bir kez gündeme getirilebileceği kuralını koyabilirsiniz. Bu sayede hem herhangi bir konunun sadece birkaç yönünün tartışılmasını sağlamış hem de popüler önyargıların tekrarlanmasını engellemiş olursunuz.

Çeşitlemeler

Kullanılabilecek diğer konular şunlar olabilir:

- Rıza yaşı (evlenmek ya da seks yapmak için): Homoseksüellerde farklı mı olmalıdır?



- Evlat edinme ve evlenme: Gey ve lezbiyen çiftlerin evlenmesine izin verilmeli mi? Ya da çocuk evlat edinmelerine? Neden?
- AİDS: Homoseksüellerin daha fazla tehlike içinde olduğu doğru mu?

İzleme önerileri

Grubunuz transseksüellerin spor müsabakalarına katılma hakkı da dahil ayrımcılığın farklı yönlerini incelemek istiyorsa sayfa 150'deki "Bir dakika" etkinliğini yürütebilirsiniz.

Eyleme geçmek

Ülkenizdeki gey ve lezbiyen örgütleriyle irtibata geçin; onlara ulaşmak eyleme geçmenin bir yoludur! Grubunuzla söyleşi yapması için bu örgütlerden bir temsilci çağırın. Eşitlik ve haklar alanında ülkenizde homoseksüellerin ne tür baskılar yaşadığını anlamaya çalışın.

Ek bilgi

"Cinsellik hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. Cinselliğimiz, sosyal, kişisel, duygusal ve psikolojik olarak, insanlarla ilişkilerimizde kendini belli eden kişilik ve davranış şeklimizi etkiler. Cinselliğimiz; cinsiyet, toplumsal cinsiyet özellikleri ve farklı ve karmaşık bir çok etken tarafından şekillenir. Cinselliğimiz aynı zamanda yaşam boyu sürececek dinamik bir değişime tabi olacaktır."

ASPA information technology project (ASPA bilgi teknoloji projesi), www.aspa.asn.au

Cinsel tercihlerdeki çeşitlilik ve insan hakları

İlk bakışta bu iki konunun birbiriyle ilişkisi olmadığı düşünülebilir. Birinin, özel ve kişisel tercihe dayandığı, diğersinin ise hukuki ve siyasi yapının, yurttışla ilişkide işlev gören kamusal alanla ilgili olduğu iddia edilebilir. Fakat son dönemdeki tarih, antropoloji ve sosyoloji alanında yürütölen çalışmalara göre, cinsel kimlik ve cinsel isteği ifade etmenin farklı biçimlerinin hem zamana hem de kültüre göre toplumsal düzeni sürdürmeyi engelleyici bir potansiyeli olduğu düşünölmektedir. Bazı durumlarda, bu tarz belirsiz cinsel istek, geleneksel ya da dinsel inançlara meydan okur ya da kırımlara yol açar, başka durumlarda ise psikolojik rahatsızlık olarak değerlendirilir.

Cinsel tercihlerdeki çeşitlilik ve insan hakları arasındaki bağın tam merkezinde hegemonik bir güç yatmaktadır. Bu güç, insan haklarına eşit düzeyde erişimi sürekli marjinalleştirmeye çalışır. Bu güç, heteroseksüelliğin 'doğal olarak emredildiği' varsayımının kurumsallaşmasıdır. Buna göre heteroseksüellik cinsel isteğin 'normal' ifade ediliş şeklidir. Marjinalleşme sürecinin değişmez varsayımı, heteroseksüelliğin "doğal" ve bu yüzden ahlaki olarak kabul edilebilir olduğu, bununla birlikte cinsel ifadenin farklı şekillerinin "doğal olmadığı" ve bu yüzden de ahlaki olarak kabul edilebilir olmadığıdır.

*Gey ve Lezbiyen İnsan Hakları Komisyonu
(Gay and Lesbian Human Rights Commission)'ndan uyarlanmıştır, www.iglhc.org*

Önemli gün

29 Aralık

Uluslararası Biyolojik
Çeşitlilik Günü